

A gazdasági munkásmozgalom fejlődés- tanához.

Trade unionizmus és industrial unionizmus.

A gyakorlati szocializmus legégetőbb kérdése a legutóbbi években a gazdasági munkásszervezeteknek szocialisztikus tartalommal való megtöltése volt. E kérdés főleg azon országokban vált sürgős megoldást követelő problémává, ahol a nagyobb mértékben kifejlődött kapitalisztikus termelés kinövésével még nem vette fel a harcot egy erőteljes politikai szocialista mozgalom, vagy ahol utóbbinak a szakszervezetekre gyakorolt befolyását keresztény, vagy polgári alapon nyugvó gazdasági szervezetekkel igyekeztek meggyöngíteni.

Magyarországot, hol a szocializmus jegyében folyó gazdasági szervezkedés karöltve haladt és együtt növekedett a szociáldemokráciával, ez a kérdés közvetlenül nem érinti, de föltétlenül érdekli a magyarországi munkásságot, nemzetközi összeköttetései folytán s különösen azon nagymérvű kivándorlás által, mely Magyarország munkaerejét tizedeli, s azt minden más országnál nagyobb mértékben szállítja oda, hol a munkásmozgalom legválságosabb pillanatait éli ezidőszerint: az Egyesült-Államokba.

Az Egyesült-Államok munkásmozgalma nemcsak az általa érdekelt egyéneknek és csoportoknak képezi már huzamosabb idő óta tanulmánya tárgyát, hanem az európai szocialisták, szociológusok és

szociálpolitikusok is többé-kevésbé beható kutatások tárgyává tették, annak tudatában, hogy „az iparilag fejlettebb ország a kevésbé fejlettnél csak saját jövője képét mutatja”, vagy annak előérzetében, hogy ennek az országnak a további fejlődése van hivatva a szocialista követelmények megvalósítására, vagy megvalósíthatatlan voltának beigazolására.

* * *

Köztudomású, hogy az Egyesült-Államok gazdasági fejlődése eddigelé fényesen igazolta a marxista szocializmusnak a kapitalizmus kialakulásáról szóló tanításait, nevezetesen a vagyonok felhalmozódására és mind kevesebb kézben való összpontosulására, másszóval az akkumuláció és koncentrációra vonatkozó jóslatait. Ezzel a tőkekoncentrációval karöltve óriási változások állottak be az Egyesült-Államok nemzeti jövedelmének eloszlásában. A hivatalos statisztikát véve alapul, a jövedelemeloszlás tekintetében a következő adatokat nyerjük:

1850-től 1860-ig az ipari termelés kerekszámában 1800 millió dollárt eredményezett, a kifizetett munkabérek 350 millió dollárt tettek ki, tehát a termelt javak értékének 20 százalékát;

1860-tól 1870-ig a termelés értéke négyezer milliót meghaladó volt, a kifizetett munkabérek 750 millió dollárra emelkedtek, de ez a jövedelemeloszlást még egyenletlenebbé tette, amennyiben az előbbi évtized 20 százalékával szemben ez az összeg csupán 18 százaléka a termelt értékeknek.

1870-től 1880-ig terjedő évtizedben a termelés értéke meghaladta az ötezer milliót, a kifizetett munkabérek pedig megközelítik a 950 millió dollárt, ami az előbbi összeg 17 százaléka.

A következő, óriási proszperitást jelentő évtized alatt a termelt javak értéke kilencezer millió dollárt, a munkabérek pedig ezernyolcszáz milliót tettek ki, vagyis az óriási proszperitás ez évtizedében a munka ugyanolyan arányban osztozott a nemzeti jövedelemben, mint három évtizeddel ezelőtt; végre 1890-től 1900-ig az árútermelés tizenháromezer millió dollárt eredményezett és a kifizetett munkabér 2300 millió dollárra rúg, százalékokban kifejezve: 77. Oly alacsony mint valaha. *)

Ebből a tényből: a munkásosztálynak a nemzeti jövedelemben való mind kisebb részesedésének tényéből első sorban is az következett, hogy az Egyesült-Államokban mind termékenyebbé vált a talaj a politikai szocializmus, a szociáldemokrácia számára, melynek ép úgy hivatása egy arányosabb jövedelemeloszlást biztosító tulajdoni rend

*) V. ö. Daniel de Leon: The Preamble of the Industrial Workers of the World. 6. és köv. 1.

érdekében folytatott küzdelem, mint ahogy a gazdasági mozgalom a jelenlegi termelési mód ellen irányuló s a jövőt előkészítő szervezkedés érdekében történik.*)

S a szocializmus nem is váratott magára sokáig. Előbb homályosan, tapogatódzva bukkan fel a hírhedt amerikai korrupció közepette, majd a társadalmi élet minden terén: politikában, irodalomban, tudományban mind nagyobb jelentőségre tesz szert, míg e pillanatban, támogatva a gazdasági válság agitatórikus hatásaitól azon van, hogy a polgárság nyakára nőjön. S ami ezt csaknem minden egyéb szükséges előfeltétel megléte dacára is akadályozza ezidőszert, az az amerikai munkásság jelenlegi szervezettsége.

Ezen gazdasági szervezkedési mód nagyban-egészben még ma is az a trade unionizmus, melyről az 1899-iki párisi nemzetközi munkáskongresszuson az egyik amerikai küldött ezeket mondotta:

„Tudomásom szerint a leghatalmasabb munkásszervezet az Egyesült-Államokban és az, amely a legtöbb reményt nyújtja a jövőre nézve, az *Amerikai Munkásszövetség — Federation of Labor* — megalkotva a szakszervezetekből, melyek szelleme és irányzata a régi angol Trades Unionokra emlékeztet. E munkásmozgalom, irányát tekintve, még a bérrendszer alapján küzd, azaz a munkaidő leszállítását és a munkabér felemelését követeli . . . Elöttem kétségtelen, hogy e szervezet igen intelligens vezetői már belátták az imént említett célok elégtelenségét. De még korainak tartják, hogy továbbmenjenek a szocializmus irányában. Alulról fognak ez irányban nyomást gyakorolni és az ellenálló elemek eltávolítása után az *Amerikai Munkásszövetség* rövidesen az óvilág céltudatos proletariátusával együtt az osztályharcot fogja proklamálni.”

Ebből a jóslatból ma, húsz évvel később sem valósult meg semmi és nem is fog megvalósulni soha, a szervezet mivoltában rejlő okok s annak elavult alapja, az idejét múlt trade unionizmus miatt.

Az *American Federation of Labor* olyannyira megtestesíti a trade unionizmus összes törekvéseit, hogy annak rövid története képes lesz ennek egész fejlődéstanát feltárni előttünk, mely fejlődésmenetet annyi-val is inkább tarthatunk tipikusnak, minthogy azt semmi zavaró körülmény, koalíciós tilalmak vagy egyéb törvényes megszorítások fel nem tartóztatták.

„Az amerikai Munkásszövetség a támadások tüzeiben született meg. Midőn 1880-ban Pittsburgban szervezték, a kapitalista sajtó egyhangúlag elítélte ezt az „amerikaiatlan” beavatkozást és az a tény,

*) V. ö. szerzőnek *Szakszervezeti mozgalom és szociáldemokrácia* c. tanulmányát a *Huszádik Század* VIII. évf. 6. számában, 511. old.

hogy az első konvenció számos küldöttje külföldi születésű volt, ürügyül szolgált ahhoz, hogy az új szervezetet s az általa hirdetett elveket megtámadják.” Így számol be róla egy kongresszusi jelentés.

Ezek az általa hirdetett elvek, különösen pedig alapvető célja (*to render employment and means of subsistence less precarious by securing to the workers an equitable share of the fruits of their labor*) igen fenyegette, amint láttuk, az ép azon időtájt óriási fejlődésnek induló kapitalista osztályt értéktöbbletének zavartalan fokozásában.

A kapitalisták erre azon eszközhöz nyúltak, melyet politikai és közigazgatási téren igen hatékony gyanánt ismertek fel akadályaik elhárítása és céljaik biztosítása tekintetében: a korrumpálást. Miután a földszínéről nem tudták elpusztítani a munkásságnak ez önkéntelen, reflexszerű, önvédelmére alkotott szervezeteit: korrumpálták azokat. Csakhamar megalakulása után megkezdődött a küzdelem a haladó és a konzervatív elemek között és a kapitalistáknak ismét sikerült elérni, hogy ügynökeik a szervezet politikájának kialakítása körül vezérszerepre jutottak.

Ennek egyik legkiválóbb ténye a *National Civic Federation* megalakítása volt, „ez az elhunyt Hanna szenátor ravasz elméje által kieszelt szervezet sajátságos keveréke milliomosoknak, munkásvezéreknek és előkelő polgároknak”. Állítólagos célja „a munkásoknak és munkaadóknak önkéntes kibékítése békéltető bizottságok útján”; tényleg azonban arravaló, hogy a szervezett munkások támadó hajlandóságait megakassza anélkül, hogy ezért ellenszolgáltatásul a szervezett tőke bárminemű engedményeket tenne. Egy értekezletről, melyet ezen szervezet 1904. május 7-én New-Yorkban tartott, azt írták, hogy az több száz millió tőkét és több mint két és fél millió bérmunkást képvisel. Utóbbi adat kétségkívül az *American Federation of Labor* elnökének és néhány tisztviselőjének jelenlétére vonatkozott, kik elég szerencsétlenül bevonatták magukat a mozgalomba — írja Morris Hillquit igen sok elnézéssel.*)

Az amerikai munkásságnak ilyen és hasonló eszközökkel való narkotizálása okozta azt, hogy abban az országban, ahol Marx gazdasági tanításai a legfényesebb igazolást nyerték, épen az az elmélete maradt látszólag igazolatlanul, melyben a marxizmus egész szociológiája és szociálpolitikája gyökeredzik, az a tanítása, mely nemcsak a szocialista rendszerek között képez nívumot, hanem az egész világtörténeti szemléletet fekteti új alapokra: az osztályharc elmélete. Es itt rejlik egyszersmind a gyökere annak, az Egyesült-Államok tudomá-

*) V. ö.: *Die gegenwärtige Lage des amerikanischen Gewerkschaftswesens* c. cikkével a *Sozialistische Monatshefte* 1907. évf. 5. sz. 378. 1.

nyos és politikai köreinél jóval tovább hatolt és az utolsó években széleiben vitatott problémának, hogy miért nincs szocializmus az Egyesült-Államokban. Ennek számos oka azon eredőben fut össze, hogy az osztályharc oly speciális módon volt föltartóztatva, hogy annak leghatalmasabb mesterséges gátjait épen a legjobban szervezett munkásság emelte, részben illuzórius politikai jogai, részben a munkásosztályban elfoglalt kiváltságos helyzetétől hipnotizáltatva.

Az amerikai burzsoázia gondosan őrködött afelett, hogy valamelyes osztályjelleg, osztálytendenciák ne érvényesüljenek társadalmi téren s a gazdasági téren szükségképen érvényesülőket is, amennyire csak lehetett, elburkolta. Ez történt a Trade Uniókkal is, melyek rendeltetésükénél fogva sem lehettek egyebek, mint bérmunkások által helyzetük javítására megalkotott szervezetek. Világos, hogy ha ez megtartja a maga osztályjellegét, akkor kész a veszedelem és a politikai szocializmus számára meg van teremtve az a reális alap, amelyre az biztosan támaszkodhatik idővel. Ezt meg kellett akadályozniok és megakadályozták.

Így történt azután, hogy az Amerikai Munkásszövetség nem fejlődött ki valószínű munkásszervezetté. Alakulataiban nem alkalmazkodott a polgári társadalom folytonosan változó struktúrájához; nem fogta fel a magasabb, legfontosabb hivatását egy Trade Union-mozgalomnak. A tőkésök ügynökei, kik bebocsáttatást nyertek és az ügyek és javaslatok tárgyalásánál, melyek a szervezet politikájára és taktikájára vonatkoztak, ellenőrzési joggal ruháztattak fel, ezen szervezetet a tőkésosztály segédcapatává formálták, olyan mértékben, hogy a *Wall Street Journal*, a trösztmágnások szószólója dacosan kijelentette: „Az *American Federation of Labor* ma a legerősebb bástya a szocializmus veszélyes árfával szemben.”

Nem hinném, hogy ezek után akadjon valaki, aki azt állítaná, hogy akkor, amidőn megállapítjuk, hogy az *American Federation of Labor* igen jelentékeny és a kutatók által figyelembe nem vett oka volt annak, hogy a szocializmus nem fejlődött ki az Egyesült-Államokban oly időben, amidőn annak kifejlődését a jövedelemeloszlási viszonyok megkövetelték, azon a helytelen alapon állunk, hogy egyes tőkés-ügynököknek oly óriási befolyást tulajdonítunk s voltaképen azon hibába estünk, mint a szocializmus ellenségei, kik azt állítják, hogy az egész csak néhány „felforgató”, „izgató” stb. munkája. Korántsem úgy van: Az *American Federation of Labor* ép oly osztályerősítő és fentartó eszköz a burzsoázia kezében, akárcsak a militarizmus, mely utóbbihoz abban is hasonlít, hogy itt, úgy mint ott, magukat a munkásokat használja fel munkások ellenében.

Így kerekedett azután felül ugyanazon hamis szólám, mely a régi konzervatív pártok, úgy a demokratikus, mint a republikánus párt papiroson levő elvi nyilatkozatainak munkáspolitikai hitvallása, a munkások szervezetét képező *American Federation of Labor*-ben, a politikai funkciót elvi alapon perhorreszkáló gazdasági munkásszervezetekben: a tőke és munka érdekközösségének theóriája, mely ugyanott praktikus megvalósítást is nyert.

Kétségtelen, hogy a szocializmus hiányának az Egyesült-Államokban nem egyedüli oka azon társadalmi alkatelemek kiképződésének hiánya, melyekre a Marx-féle szociológia támaszkodik, nem egyedül az osztályok kibontakozásának és öntudatos két ellenséges csoportként való szervezkedésének hiánya, hanem más nagyfontosságú materiális tényezői is közrehatottak az Egyesült-Államok társadalmi életének. Legyen elég itt csak három más tényezőnek, mint olyanoknak, melyek a társadalmi tekintetben is irányadó gazdasági körülmények alapjait képezik, t. i. a területnek, népességnek és termelőerőknek viszonyát röviden megvizsgálunk. Erre nézve a következő értesítést nyerjük:

„Míg oly kevés idővel ezelőtt, mint 1880-ban még csak 55.404 vízikerekről és semmiféle elektromos motorról nem számoltak be a statisztika adatai, addig tíz évvel később a vízikerek száma 139.800-ra menő volt és az elektromotoroknak, ezidőtájt indulva fejlődésnek, azóta 16.923-ra emelkedett számuk a gőzerő alkalmazásának egyidejű aránylagos elterjedésével.”

„A helyzet, mely mindezen tényekből előállott, azon különösen hangzó jelentésekből világlik ki, mely jelentések szerint régi lokomotívok, melyek egykor városi magasvasútainkon szolgálatokat tettek és elektromos motorok által helyettesítettek, ma kínai vasutakon szállítják a vonatokat! Gépek és termelési módszerek, melyek a haladottabb központokban lejárták magukat, minduntalan ismét felbukkannak kevésbé fejlődött vidékeken, odavittetve népességünknek mindinkább nyugatra törekvő árjától. Alig szükséges kiemelni, hogy ily körülmények között a népesség nemcsak, hogy nem állandósult, nemcsak hogy még mindig folytonos áramlásban van, nemcsak hogy még mindig fenforog „az alkatrészek folyton-folyvást történő változása, vagy kicserélődése” az osztályok között, hanem még mindig észlelhető Amerikában az a sajtóságos jelenség, hogy egyazon család tagjai között az összes osztályok vannak képviselve. A legfelső plutokráciától kezdve, a középosztály különböző fokozatain keresztülmenve, le egészen a gyári bérrabszolgáig, sőt még lejjebb, a teljesen máról-holnapra élő proletárig. Nem szorul ily körülmények között különös magyarázatra, hogy Amerikában még mindig „az anyagi termelésnek lázasan fiatalos

mozgalma” van folyamatban és hogy ezzel összhangban, még nem volt idő rá, „hogy a régi szellemvilág eltűnjék”. Az Európából való bevándorlás sem segített. Ez általában az árral úszott.”*)

Sajnos, ezeknél a felsorolt mesterséges és természetes akadályoknál sokkal több jelentőséget tulajdonítottak az amerikai szocializmus problémájának európai kutatói a *roastbeef* és *apple pie*-nak, úgy hogy a még kicsiny, de elvhű szocialisztikus amerikai gazdasági szervezet méltán panaszolta a stuttgarti nemzetközi kongresszushoz intézett jelentésében:

„Az amerikai munkásság osztálymozgalmának elmaradottsága gyakran adott okot és alkalmat ama proletárok kicsinylő véleményére, akik az ezen országban uralkodó valóságos állapotok tekintetében homályban tartattak. A külföld bölcsek doktrínereji, kik néhány hetes rövid ittartózkodásuk alatt az állapotokat és viszonyokat felületesen megnézték, elítélték az amerikai munkásosztályt, mint képtelent arra, hogy azon célokat elérje, amelyek után az egész világ szocialistái törekednek.

Sokan, kik Németországra úgy tekintenek, mint a szocializmus klasszikus hazájára, azt állítják, hogy Amerika forradalmi propagandájának oly államok példáját kellene követnie, melyek iparilag kevésbé fejlettek, mint az Egyesült-Államok és Kanada és minduntalan Európához fordulnak tervekért, melyek szerint a tőkésosztály intézményei eilen folytatott destruktív propaganda és a szocialista köztársaság érdekében folytatott konstruktív munka folytatandó volna.”

Láttuk a Trade Unionokat a szocializmust gátló szerepükben. Lássuk most, mit valósítottak meg abból, amit programjukba iktattak. Az említett jövedelemeloszlási statisztikából következtethető, hogy magasabb munkabérek kiküzdésére irányuló tevékenysége teljes kudarccal végződött. De nemcsak, hogy az összes nagyobb sztrájkok szenvedtek szegyenletes vereséget az utóbbi években Amerikában (így legutóbb a távíróalkalmazottaké), melyek következményeképpen a munkások megalázkodva könyörögtek visszavételükért, nemcsak, hogy szó nélkül tűrték el a folytonos bérleszállításokat, hanem még azt is el kellett tűrniök, hogy az árúcikkek és élelmiszerek ára az utolsó öt évben 30 százalékkal emelkedjék, úgy hogy a bérek redukciója és az élelmiszerek árának felcsavarása egyaránt fokozatosan rosszabbítja az amerikai munkásság helyzetét.

És mi okozza a Trade Unionok ezen tehetetlenségét?

*) V. ö. *Az amerikai szocialista munkáspárt évi jelentése a stuttgarti nemzetközi kongresszushoz.*

Mindenekelőtt azon már említett ok, hogy nem tartott lépést a gazdasági fejlődéssel. A kezdetleges és fejlődőfélben levő kapitalizmussal szemben elég hatályos trade unionizmus a tőke fokozódó koncentrációjával szemben annyira elgyöngült, hogy teljesen annak kezeibe került. Nagy mértékben elősegítette ezt a folyamatot az a viszony, melyben — ezen uniókban — a szakmaszemponatok az osztályszemponatokhoz állanak.

A hivatások között vont erőszakos határvonalak megállapítása, melyeket az ipari fejlődés a valóságban eltörölt, elkeseredett háború kezdetét jelentette egyik szakszervezet részéről a másik ellenében, a munkaalkalomnak önmaga számára való megtartásáért folyó küzdelmet az általános osztályérdekek rovására.

A középkori céhrendszert, melynek társadalomgazdasági hivatása az volt, hogy a kézműipart, a házilag üzött kisipart védelmezze és fentartsa, a szakmák szerint való rideg tagozódottság jellemzi. Minden szakma egy-egy különálló gazdasági köztársaság volt, oly merev szabályokkal, aminőkkel a politikai köztársaság terén is csak az antik világban találkozunk.

Az ipari fejlettség ezen fokán nem az az ellentét tudatos, mely a munkaadó és munkás között áll fenn, s nem az a társadalmi küzdelem van gazdaságilag szervezve, melyet az iparban mesterek és legényekként dolgozók folytatnak egymás ellen, hanem az a küzdelem, melyet egy-egy piac termelőereje folytat a másik piac versenyének kizárása érdekében.

Egy-egy város közös haszna és jóléte érdekében szervezkedtek annak ipari termelői szakmánként a másik város hasonlóan szervezett ipari termelői ellenében. Vagyis ezen a fokon a szakmákhoz való tartozás tudata hatja át az ipari munka képviselőit, míg az az érdekellentét, mely az ipari termelés jelenlegi fokán, az annál érdekelt két csoport, a munka és tőke, mint két osztály között fennáll, teljesen ismeretlen még.

A gépipari termelés ezt az állapotot teljesen megfordította: két táborot teremtett, melyek egyikének az van érdekében, hogy mentői kisebb munkaidőért mentől nagyobb bért kapjon, a másiknak, hogy mentől nagyobb munkaidő és mentől kisebb bérfizetés által szaporítsa a kapitalisztikus értéktöbbletet. A munkáját bér fejében árusító proletár és a géptulajdonos kapitalista állanak szemben mint két osztály.

A szakmában elfoglalt helyzet itt mindinkább háttérbe szorul az osztályhelyezettel szemben.

Minden szakmában tért hódít a gép s mindenütt ugyanarra az osztálytagozódásra vezet. A külön szakmaérdekek védelme még indo-

kolatlanabbá válik a gép által okozott óriási mérvű munkamegosztások és munkaegyesítések folytán, melyek a szakmák közötti merev határokat is ledöntik.

Ezen gazdasági fejlődés során az univerzálisabb szempontok, az osztályszempont és a munkásság nemzetközi érdekeinek szempontjai, mindinkább háttérbe szorították a szűkebb szempontokat, a szakmáknak és a piac védelmének szempontjait. A munkásosztály öntudatos mozgalma emellett a praxisból is megtanulta a szakmák szerinti szervezkedés hátrányait az osztály érdekei szempontjából s így a céhrendszertől a modern munkásszervezkedés felé mintegy átmenetet képező trade unionizmus, mint elméletileg indokolatlan és gyakorlatilag káros formája a gazdasági proletármozgalomnak, előbb-utóbb át fogja engedni a teret annak az Amerikában már erősen kifejlődő gazdasági munkásmozgalomnak, mely egy-egy ipari centrum összes munkásait szakmájukra való tekintet nélkül, csupán a közös osztályhelyezetre való tekintettel, egyesíti.

Mialatt ez a fejlődés bármily lassan is, de folytonosan és egészséges módon terjed tova a harci tereken belül, ezeken kívül az amerikai kapitalizmus tökéletesen végzi munkáját. Létrehozza azon állapotokat, melyek a forradalmi gyümölcsök megérlelésére vezetnek. Hogy mik ezen állapotok, az kiderül két nyilatkozatból, melyek egyenesen kapitalista konyháról kerültek ki. Leslie M. Shaw még kincstári titkár korában egy kapitalista banketten a következőket mondotta: „Térdeljetelek le és imádkozzatok istenhez, hogy mentsen meg bennünket a mi gyarapodásunktól.” Néhány héttel azután pedig a new-yorki *Sun* című lap, a tőkés osztály éber orgánuma, mely mindenkor kész sztrájkoló munkások ellen a legképtelenebb terrort ajánlani, ezt a figyelmeztető szótatot bocsátotta közre: „A gyarapodásnak és haladásnak oly éveit vannak mögöttünk, aminőket ezen nemzet története még soha fel nem mutatott” és mégis „nagyobb nyugtalanság és szorongás van a levegőben, mint kevéssel azelőtt, hogy Sumtert ágyúzni kezdték”. Fort Sumter ágyúzása pedig a polgárháború bevezetése volt.

Az amerikai nép régi álma, melyet oly sokáig álmódott a kapitalista intézmények gyönyöréről és öröklétéről, eloszlófélben van; s vele együtt mindinkább eloszlik az a kettős álom is, mely a *pure and simple* unionizmus hatékonyságáról ábrándozott, azon unionizmuséről, mely a tőke és a munka testvéri viszonyán nyugszik és amelyet az a másik álom kísért a *pure and simple* politikai szocializmusról, azon szocializmusról, mely a választói urnák elé áll, anélkül, hogy a munkásosztály ipari szervezeteinek hatalmával fel volna szerelve. (V. ö. a Szocialista Munkáspárt idézett kongresszusi jelentésével.)

De nemcsak gazdasági tekintetben merülhetnek fel kifogások a trade unionizmus ellenében, hanem annak egész összealkotása, adminisztratív intézkedései tekintetében is, valamint az általuk kifejlesztett morál és munkáspolitikája ellenében is. Lássunk ezek közül néhányat. Első sorban is azzal a jogos szemrehányással lehet illetni, hogy nem minden munkást szervez a maga szakmájában, miáltal nemcsak hogy a szervezetlenségbe hajt egy munkástábort, önmagának nevelvén olcsó konkurenciát s önön sírját ásva meg, hanem egy mindinkább kasztjellegű magára öltő munkásarisztokráciát teremt, mely az osztály örömről-bújáról mitsem akar tudni. Ennek az eszközei pedig: magas, 500 dollárig terjedő felvételi díjak, szigorú megvizsgálása a „nem kívánatos elemek”-nek, túlzottan magas pénzbüntetések, *check off* rendszerek, mely utóbbiak főleg bányákban vannak meghonosítva s melyek szerint az unióhoz tartozó munkások béréből a fizetésnél levonják az unió számára fizetendő illetéket. A tőkés bányatársaság tehát úgy szerepel itt, mint az unió pénztárosa.

Könnyű elképzelni, hogy a trade unionizmus nemcsak a munkásosztály szorosan gazdasági törekvéseinek ártott, hanem óriási pusztításokat vitt véghez azon lelki erőkből is, melyek nélkülözhetetlenek egy osztálymozgalom kiképződéséhez: az osztálytudatban és az osztályszolidaritásban. Szomorú visszafejlődést okozott így a sajátos munkás-erkölcsben a sztrájk törésnek valósággal intézményessé tétele által. Beavatottak állítása szerint nincsen az *American Federation of Labor*-nek egyetlen szervezete sem, mely a sztrájk törés vádjával szemben igazolni tudná magát. Az 1904. évi nagy coloradói bányászsztrájk alatt az *American Federation of Labor* elnöke köriratban tiltotta meg az unióknak, hogy a *Western Federation of Miners* sztrájkoló bányászait valamelyes segélyben is részesítsék, sőt mi több, szervezett vonatvezetők szállították a sztrájk törők által kibányászott szenet, s vezették azon vonatokat, melyekben a sztrájkoló százait deportálták el New-Mexico magányos mezőseire. *)

Hogy nemcsak kifelé mennyire lazítják a proletárerkölcsöt az uniók, hanem hogyan kergetik saját tagjaikat is a sztrájk törésbe, arra nézve jellemző a következő eset:

New-York és vidékén a sörgyárosok szerződést kötöttek volt munkásaikkal, vagyis az unióval. Ezen szerződést letelte után a gyárosok meg akarták újítani, de bizonyos módosítások mellett, melyek határozottan a gyárosok előnyére és a munkások hátrányára voltak összefabrikálva. Hogy ezen céljukat elérhessék, szükségük volt az uniók tisztviselőinek segélyére. Bizonyos megalkuvás után ezt is meg-

*) V. ö. Arnold Roller: *Die direkte Aktion*, pag. 10.

szerezték. A szerződés, mely a munkást teljesen a gyárosok kényekedvének szolgáltatotta ki, az unió gyűlésén, részben értelmének félremagyarázása folytán, részben pedig brutális erőszakkal keresztülhajtattott. A szervezet közkatonái, azok, kik mindig fizettek és sohasem szólottak, zúgolódní kezdtek és szószólójuk kérdőre vonta a tisztviselőket, a miért „fegyelmi vétség” címén megbüntették és mivel az nem szűnt meg velük szemben tovább küzdeni és a bírságot sem volt hajlandó megfizetni, a tisztviselők büntetést büntetésre halmoztak, mely végül tekintélyes összegre jutott. Mivel a vádlottnak nem volt egy csepp kedve ezen összeg előteremtésére és kifizetésére, az unióból törölték s mint „nem tagja az uniónak”, munkáját veszítette, családjával együtt a nyomornak esve áldozatul. Mindez a nyilvánosság előtt beigazolást nyert. A tisztviselők azon fenyegetésére, hogy bármely gyárban csak mint sztrájk-törő vállalhat munkát, a sokat üldözött munkás így felelt: „Nemcsak, hogy lesz bátorságom, mint sztrájk-törő munkát kérni, de sőt megtisztelve fogom magam érezni, ha ezen úrfajzat „sztrájk-törődnek fog nevezni.”*)

Az ilyen „az igazságszolgáltatás jogának” ürügye aítatt folytatott sztrájk-törés kivételből mindinkább szabállyá lett: a Trade Unionban érvényesülő hajlandóság egyik munkáscsoport részéről a másikon állítólagos igazságtalanságok miatt bosszút venni, mindinkább mozgató ereje lesz azok romboló tevékenységének; ezren és ezren a szervezetlenek nagy ármádiájába hajszoltattak vissza ez úton.

A munkások közötti azon versengést, melyet a kapitalisztikus fejlődés mindinkább csökkent, az unionok mesterségesen szítják a tőkésosztály érdekében.

„A gép a tanult munkást oly mértékben tette fölöslegessé, hogy míg azelőtt egy bizonyos iparágak foglalkozásnélküli munkásai veszélyeztették csak a munkában levő ugyanazon szakmabelieket, most az összes iparágak foglalkozásnélküli munkásai (tényleg az egész *industrielle Reservearmee*) súlyosbbodik minden iparágak munkában levőire; ismerünk volt cipészeket, akik kalaposok helyeit foglalják el, volt kalaposokat, akik takácsok helyeire kerültek, volt takácsokat, akik fémmunkások lesznek, volt mezei munkásokat, akik gyári munkások helyeit foglalják el stb. stb.” s míg a munkaadók ezen változott viszonyokhoz hozzáalkalmazkodtak, addig a munkások nyugodtan túrték mesterséges szétforgácsoltatásukat.

E szétforgácsolás egy sajátságos típust fejlesztett ki: a „tőkésosztály munkáshadnagyait”, vagy más néven a *labor fakir*-t, amely típust az unió-tisztviselők szállítják. Ezeknek üzelmeiről szinte hihe-

tetlen tényeket mutat ki az amerikai munkásmozgalom története. Egyet-mást érdemes róluk megrögzíteni.

A munkabeszüntetések kilencven százaléka — így számol be egy röpirat — ezen vezérférfiak önző céljait szolgálja és pedig a következő módon: a szervező (*working delegate*) az uniónak minden tekintetben megbízott embere, ki rendesen kevesli elég liberális fizetését s más kereseti forrás után néz s ezt meg is találja. És mi az? A sztrájk! És hogyan végzi azt? Elmegy oly munkaadóhoz, kinek sok és sürgős munkája van és követel egy bizonyos összeget, azért, hogy a szervezése alatt álló munkásokat nem viszi sztrájkba. Ha kívánsága teljesül, folyik a munka, ha nem, akkor az amúgy is elégedetlen munkásoknak megmagyarázza, hogy most van ideje a munkabeszüntetésnek. A munkát valósággal be is szüntetik. A munkaadó vesztét látva, alkuba bocsátkozik a *working delegate*-tel; az utóbbi megkapja a kívánt prédát és a jámbor juhokat valami ürüggyel visszaküldi a munkába.

Ha egy vállalkozó valamely versengő cégnek jelentékeny kárt akar okozni, úgy egyedüli teendője, hogy a *working*-delegátussal megköti az üzletet, aki a jól fizető cég konkurrencsénél egyszerűen beszünteteti a munkát, mialatt amaz elkaparintja az utóbbinál eszközölt megrendeléseket.

De még más haszna is van a sztrájknak a munkaadó céljai szempontjából. Ha egy munkaadónak több szakképzett emberre van szüksége, mint amennyit kaphat egy bizonyos időben és bizonyos munkához, úgy a *working delegate* jó pénzért tüstént sztrájkba lépteti egy másik gyár munkásait és a sztrájkolók szükséges mennyiségét annak osztja be, ki azért az áruért jól megfizet.

Ezeket az állapotokat ápolják az úgynevezett *Pure and simple Trade Union*-ok, így nevezve, mert pusztán és kizárólag gazdasági, szakmaérdekek képezik ez egyesületek bevallott célját, míg minden politikai tevékenységet perhorreszkálnak. Elvük: ki a politikával az Unionokból! Misem természetesebb, minthogy ez az elvük ép *úgy* papirosan maradt, mint ahogy a vezérek machinációi folytán még a szűk és lehetséges szakmaérdekek sem nyertek általuk semminemű védelmet.

Amilyen a gazdasági szervezkedés, ugyanoly képet mutat a munkásosztály politikai szereplése is. Az unióknak mint szervezeteknek látszólagos neutralitása csak arra való volt, hogy az azokban szervezett individuumok politikai pártállását a legnagyobb fokban presszionálják egyes politikusok érdekében. De maga az unió sem zárkózhatott el a politizálás elől és egy és más szociálpolitikai kérdésben szükségképen állást kellett foglalnia.

Ilyenkor suttyomban a polgári pártokat, a tőkésérdekek legkiáltóbb exponenseit támogatták, nyíltan pedig munkáspolitikáért könyörögtek. A könyörgés e szociálpolitikája nem ismeretlen más országok kevéssé, vagy helytelenül szervezett munkásmozgalmainál sem, de az amerikai munkásszövetségnél ez olyannyira kiáltó, hogy érdemes lesz kissé részletesebben foglalkoznunk az Egyesült-Államok gazdasági és politikai munkásszervezeteinek viszonyával.

Az *American Federation of Labor* anélkül, hogy a parlamentarizmust és politikai tevékenységet általában fölöslegesnek vagy haszon nélkül valónak tartotta volna, nyíltan állást foglalt a gazdaságilag szervezett munkásság politikai tevékenysége ellen. A leghatalmasabb munkásszervezet ezen állásfoglalásának természetes következménye a munkások jogi és politikai védelmének teljes hiánya volt. „Az amerikai bíróságok azon sajtáságos joguknál fogva, hogy a törvényeket azok hiteles magyarázata által megváltoztathatják vagy megsemmisíthetik akképen, hogy azokat az alkotmány bizonyos intézkedésével ellentétben állóknak jelentik ki, egyik szociálpolitikai törvényt a másik után törölték ki az államok kódexeiből. Az 1905. és 1906. évek tűnnek ki különösen, mint olyanok, amelyekben az ily törvények elpusztítása valósággal járványszerű volt.” *)

S miután a kongresszus is rendszeresen leszavazott minden olyan törvényt, mely munkásvédelmi célokat szolgált, az *American Federation of Labor* elérkezettnek látta az időt, hogy a kérvényezés terére lépjen.

Az Egyesült-Államok elnökéhez, alelnökéhez, szenátusához és képviselőházához intézett kérvényében többek között ezt mondja: „A munkások úgy jönnek önökhöz, mint polgártársaik, kik az életben elfoglalt helyzetüknél fogva nemcsak minden más polgárral azonos érdekekkel bírnak ez országban, hanem azonkívül még Amerika teherhordozói és bérkeresői is. Mint a munka képviselői kérjük önöket, hogy ezen nehézségeken segítsenek; mert önöknek hatalmukban van ezt megtenni. A munkásság appellál önökhöz és reméljük, nem hiába. Ha azonban nem méltatnának bennünket figyelemre, úgy polgártársaink lelkiismeretére és segítségére fogunk appellálni.”

A föltételek és az azok bekövetkezéséhez fűzött fenyegetések valósággal beteljesedtek. A kérvények címzettéi ügyet sem vetettek az Uniók kívánságaira s az 1906. év választási küzdelmében az *American Federation of Labor* is résztvett. Hogy minő eredménnyel, arra nézve elég feljegyeznünk, hogy a mintegy 2 millió munkásból álló szervezet annyi súllyal sem bírt, hogy valami önálló akaratot vagy irányt, vagy programot kifejezésre tudott volna juttatni, s bár fenye-

*) V. ö. Morris Hillquit idézett cikkével.

getését beváltotta, ugyanaz a munkásellenes politika jutott túlsúlyra, mint azelőtt.

Ezeknek a viszonyoknak a természetes következményei nem maradtak el. Megjelentek és kiváltották az amerikai munkásosztályból az extrémításokat: egyrészt a mind nagyobbodó szervezetlenséget, mely kitűnően beleillett a tőkés *open shop* mozgalmába, mely arra irányult, hogy a műhely egyaránt nyitva legyen szervezettnek és szervezetlennek, másrészt a Trade Unionok gazdasági életképtelensége, korrupciója és politikai kudarca igen kedveztek a forradalmi szindikalizmusnak, mely elvi alapon üzen hadat minden politikai akciónak.

Az amerikai szindikalista mozgalom valamivel reálisabb, céltudatosabb és hogy úgy mondjuk következetesebb, mint az európai. Sokkal közelebb áll az anarchizmushoz, mint a szocializmushoz és ebben nem kis bűnük van azoknak a szocialistáknak, akik a politikának jelentőségén felüli szerepet juttatnak a társadalmi életben és a szocializmust a szociáldemokráciával azonosítják. A politikával szemben abszolúte negatív álláspontot foglalva el, meg sem kísérik, hogy álláspontjukat a marxizmus tekintélyi érvével támogassák, mint ezt Európában teszik némely szindikalisták a politikai exigenciák szolgálatába nem hajtott Marxra való hivatkozással.

Ez az álláspont pedig burkolt felelőssé tétele a marxizmusnak olyasmiről, ami nem a marxizmus bűne, mert nem Marxtól hajtották a politikai exigenciák szolgálatába, hanem ellenkezőleg a marxizmus hajtotta a politikát a saját szolgálatába, tette saját céljának egyik s talán nem is a legjelentékenyebb eszközévé, hogy azonban ezt az eszközt a taktika céljára avatta, ez nem elég ok arra, hogy a politikát, mint eszközt a maga helyén el ne ismerjük.

Hiszen a kommunista kiáltvány, mely a marxista szindikalisták teljes elismerésével és nagyrabecsülésével találkozik, mi más practice, mint politikai exigenciák támasztása? Ha azonban a politikai tevékenység láthatólag túlteng a munkásmozgalmakban, úgy ez többek között azon abuzusra vezethető vissza, hogy a taktika úrrá lett az elvek, az eszközök, a célok fölött. Es ha ez baj is, bizonyára nem orvosolható a politika teljes abolíciójával, akár Marxra való hivatkozással dolgozzék is ez, akár anélkül. És éppen abban következetesebb önmagához az amerikai szindikalizmus, hogy nem támaszkodik Marxra, amidőn a politika ellen érvel s a politikai és szakszervezeti reprezentáció ellen küzd. És helyesen, mert ha a politikai szocializmus csak ugyan helytelen, ha tévedés az, hogy „minden osztályharc politikai harc”, úgy ez a marxizmus tévedése s ezt kell kimutatni, amit azonban a nem-marxista szindikalizmus is elmulasztott.

Érthető mindezek után, ha a politikai szocializmusnak, a szociáldemokráciának is legfontosabb problémája az Egyesült-Államokban az unionizmus kérdése. Ez a probléma két elvet tesz lehetővé a politikai szocializmusban.

„Az a két nagy elv pedig, melyek az amerikai szocialista és munkásmozgalmon belül észlelhető küzdelmek alapjául szolgálnak, a következő:

Az egyik az, hogy a szocializmus politikai mozgalma nem mellőzheti a gazdasági mozgalmat, még ha akarná is, és nem volna szabad mellőznie, még ha tehetné is, és hogy nem képzelhető egészséges vagy eredményes politikai mozgalom ebben a teljesen kapitalisztikus országban, ha az nem gyökeredzik egészséges gazdasági mozgalomban. Röviden, ez az elv azt hirdeti, hogy Amerikában a szocializmus jóhiszemű politikai mozgalma csak egy hasonlóképpen jóhiszemű, vagyis forradalmi alapon álló gazdasági mozgalom visszatükröződése lehet.

A másik elv az, hogy a politikai mozgalomnak semmi köze se legyen a gazdasági mozgalomhoz, még ha lehetne is, és semmi köze sem lehet, még ha akarná is. „Neutralitást” hirdet a szakszervezetekkel szemben és az unionizmust csak átmeneti jelenségnek tekinti.”

S ez a kettős szakszervezeti elv bontja meg az amerikai munkásságot politikai tekintetben is, s osztja két pártra. Az egyik, a *Socialist Party* azt reméli, hogy a maradi uniókat képes forradalmi tartalommal megtölteni. A másik, a *Socialist Labor Party* azon igyekszik, hogy új, az osztályharc alapján álló gazdasági munkásszervezetek frissítsék fel az amerikai stagnáló munkásmozgalmat.

Az utóbbi szükséglet hívta életre az ipari unionizmust.

Ez felismerve ama tényt, hogy „nem osztályozzák többé a munkásokat azon különbség szerint, melyet szakképzettségükben találnak, hanem ama gépek szerint, melyekhez le vannak kötve”, azon elvi alapra helyezkedik, hogy a munkásosztály univerzális tendenciái oly szervezkedési formát követelnek meg, mely a gazdasági munkásmozgalmat egyetlen nagy ipari unionban tömöríti, mely felölel minden ipart, „megállapít szakma-önállóságot helyileg, ipari önállóságot nemzetközileg és a munkásosztály egységét általánosan”. Ehhez képest nyíltan és tudatosan az osztályharc alapjára helyezkedik és bár a politikai küzdelmet egyébként szükségesnek tartja, univerzális törekvéseinél fogva mellőzi a lokális vagy nemzeti politikai párteretekkel való összeköttetést.

Nem pillanatnyi előnyökért küzd, hanem a bérrendszer megszüntetéséért, „míg valamennyi munkás a politikai, valamint gazdasági téren össze nem találkozik s elfoglalja és megtartja mindazt, amit munkája termelt egy politikai párthoz való csatlakozás nélküli gazdasági szervezet segítségével”.

Az industrial unionizmus visszaállítja jogaiba és megerősíti a munkásságnak legfontosabb, de a trade unionizmus által diszkreditált fegyverét: a sztrájkot, mellyel a munkásosztály érdekeit megvédenek tartja, „de csak oly szervezet által, amely úgy van alkotva, hogy egy iparhoz tartozó összes tagjai, vagy szükség esetén az összes iparok tagjai beszüntessék a munkát, valahányszor egy sztrájk vagy kizárás bármely ágában előfordul és így az egyen ejtett sérelmet valamennyien ejtett sérelemmé teszik”.

Mégis végső fegyvere gyanánt nem a generálsztrájkot, hanem a generál *lock-out*-ot, az általános kizárást tekinti az industrial unionizmus. Azt tűzve ki céljául, hogy a munkásosztály megszerezze és megtartsa a termelés eszközeit s vegye át a nemzeti termelés vezetését, ez eszköz önmagától adódik.

„A munkásosztály tökéletes ipari szervezete akkor aztán biztosította is már a küzdelem békés kimenetelét. Lehetséges azonban, hogy a tőke nem adja meg magát s ellenállást fog kifejteni . . . Ez esetben azon hatalomnál fogva, melyet az ipari szervezetség nyújt, a munkásság a tőkésosztályt a termelésből azonnal kizárná” — mondja De Leon s hozzáteszi, hogy ilyenfokú gazdasági szervezetség nélkül a proletariátus politikai győzelmének napja, megsemmisülésének napja volna.

Ezen elvek megtestesítője az *Industrial Workers of the World* (Világ ipari munkásai) nevű amerikai gazdasági szervezet, mely 1905-ben Chicagóban alakult meg. Az általa kibocsátott kiáltványt, melynek egy részét fentebb idéztük, az Egyesült-Államok munkásmozgalmának legjelesebb és legradikálisabb képviselői írták alá.

Az *Industrial Workers of the World* szervezeti formáira e helyen nem terjeszkedhetünk ki részletesen, mégis eredetiségénél fogva a szervezési technika alapelveivel érdemes megismerkedni. Ez a „szocialista társadalom előrelátható struktúráját igyekszik követni s a munkásságot az iparágak azon csoportjaiban és osztályaiban foglalni össze, melyeket a munkások a kooperatív köztársaság munkásigazgatásában meg fognak honosítani”. Ehhez képest a szervezet 13 osztályra tagozódik, melyek együttvéve az egész modern ipari életet egybefoglalják s ez alosztályok egymással közeli rokonságban álló iparágak szövetségesei. „Egy ipari szervezetben (*Industrial Union*), avagy annak ágában a legkisebb egység egy oly szervezet, mely magában foglalja egy bizonyos műhely, ipari telep, gyár, gazdaság, tanya, majorság vagy közlekedési vonal alkalmazottait. Valamely iparág különböző gyárainak vagy telepítvényeknek — melyek egy bizonyos erdőterületet foglalnak magukban — majorságnak, avagy bányaterületeknek munkásai egy ipari szervezetet képeznek.”

Vegyünk egy példái: gyakori eset, hogy valamely árucikk egy részét egy bizonyos helységben levő gyárban készítik, míg a többi részeit más helységben! Persze mind a két telep ugyanazon társaság tulajdona. Vegyük csak pl. a Singer varrógép-társaságot. A gépek faalkatrészei South Bend-ben (Ind.) készülnek, a többi részek Elisabethen, N. J. és más helyeken. Persze ezen különböző helyeken dolgozó munkások összműködése szükséges, hogy egy teljes gép végleg elkészüljön. A varrógépkészítők ipari szervezete tehát egyesítene magában az összes munkásokat, kik oly gyárakban dolgoznak, ahol az ily gép szerkezetének egyes részei készülnek. A famunkások, akik a gép faalkatrészeit készítik, ép úgy gépkészítőknek tekintendők, mint a géplakatosok, gépészek, fényezők stb. Ezek mindnyájan ugyanazon gép egy-egy részét készítik, tehát ha szervezkednek, a varrógépkészítők ipari szervezetének tagjai sorába kellene tartozniok. *)

Az *Industrial Workers of the World* eredményeiről és sikereiről elég lesz megemlíteni, hogy az 1905-ben 2000 taggal megalakult szervezetnek 1907. júliusában 362 ipari uniója volt szervezve az Egyesült-Államok 37 különböző államában. Irodalma, kiválóan szerkesztett lapja, az *Industrial Union Bulletin*, s ezekkel együtt eszméi mind nagyobb elterjedtséget nyertek, úgy hogy Angliába s Ausztrália sziget-államaiba is diadalmasan bevonult immár. Szociálpolitikai jelentőségét a nagytőke is megérezte s minden képzelhető terrorral dolgozik ellene; legfőbb eszköze persze e téren is az — *American Federation of Labor*. Nem is csoda, hiszen az *I. W. W.* minden adandó alkalommal kimutatta, hogy az osztályharc nála nemcsak pusztá theória s kiveszi a részét minden forradalmi nyilvánulásból. Így tett a Haywood pörnél is, mely az Amerikában is megindult tőkés-munkáskonfliktusnak igen rikító nyilvánulása volt s melynél legelső gyanánt követelt igazságot a forradalmár Haywood számára.

Sokatígérőek azon szolgálatok is, melyeket ez új szervezet a tudománynak van hivatva tenni; az ipari élet nyilvánulásait merőben új szempontok alatt tekintvén, sok új tényt s sok régi felfogást új megvilágításban fog felderíteni s különösen az ipar- és agrárprobléma összefüggéseiről várhatunk nagyjelentőségű megállapításokat.

Egyáltalán nem kell csodálkoznunk, hogy az Egyesült-Államok nyújtják ezt a nóvumot a gazdasági munkásmozgalom fejlődéséhez. Azt a páratlan fejlődést, melyet a gazdasági élet terén mutatott fel ez ország, a közel jövőben ugyanily fejlődés fogja követni a szellemi kultúra terén. Minden jel e mellett szól. Az Egyesült-Államok az az ország, mely hamarosan Franciaország szerepét fogja átvenni a forra-

*) Lásd Trautmann: *Handbook of Industrial Unionism*.

dalmi gondolatok és törekvések kigondolása és megvalósítása tekintetében. Es ez irányban nem első lépése az industrial unionizmus.

„A május elseji nemzetközi munkásnap eszméje is Amerikában született meg s a nemzetközi munkáskongresszus, mely 1889-ben Párisban tartatott meg, lelkesedéssel adta tovább az eszmét az egész civilizált világnak; a szervezett munkások milliói, kiknek száma még évről-évre emelkedik, köszöntik ma a gazdasági és politikai osztályszolidaritás nemzetközi tüntetésének ezt a napját. Azonban a keresztszülők már egy évvel a gyermek születése után cserbenhagyták azt, és a tőkésosztály annak helyébe minden év szeptemberében egy „törvényes” munkásnapot engedélyezett számukra, a *laborday*-t.”

De mindhiába! Az industrial unionizmus elindult hódító körútjára, magával vive a forradalmi szocializmus eszméjét, az osztályharc gondolatát s az ipari demokrácia követelményét s a tőke növekedő koncentrációjával be fog hatolni az oceánontúli országokba is, ahol ma még az industrial unionizmusnak híre sincs: be fogja vinni a fejlődés elkerülhetetlen útja s azok a tanulságok, melyeket a régi Európának az új világ következő éveinek története nyújtani fog.

Bolgár Elek.

